

Tsöliaakiapatsiendi raviteekond

ÜHA ROHKEM RÄÄGITAKSE TÄNAPÄEVAL PATSIENDI RAVITEEKONNAST. SEE PEAB LÄHTUMA KONKREETSE PATSIENDI VAJADUSEST JA KÕIK OSAPOOLED (MEDITSIINITÖÖTAJAD, SOTSIAALTÖÖTAJAD, NÕUSTAJAD, PATSIENDID JA NENDE LÄHEDASED JT) PEAVAD OLEMA RAVITEEKONNAST TEADLIKUD NING SUHTUMA SELLESSE VASTUTUSTUNDEGA.

“

EESTI HAIGEKASSA TEEB ETTEVALMISTUSI TERVIKLIKU RAVITEEKONNA JA PATSIENDI TULEMUSTE KESKSE EHK VÄÄRTUSPÕHISE TERVISHOIU LÄHENEMISE PILOTEERIMISEKS EESTIS (EESTI HAIGEKASSA 2021).

”

TSÖLIAAKIA KAHJUKS PILOOTPROJEKTI EI KUULU. SIISKI ON ERINEVATE PATSIENTIDE RAVITEEKONNA KRITEERIUMID PALJUSKI SARNASED NING HAIGEKASSA POOLT VÄLJA TOODUD MÄRKSI „SELGUS“, „JÄRJEPIDEVUS“, „TERVIKLIK“, „KOORDINEERITUD“, „SÜSTEEMSUS“ JM SOBIVAD ISELOOMUSTAMA KA TSÖLIAAKIAHAIGE RAVITEEKONDA.

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

Diagnoosieelne aeg

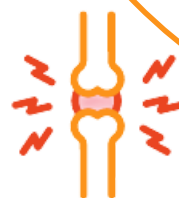
“ HINNANGULISELT VAID 10-20% TSÖLIAAKIAHAIGETEST ON SAANUD DIAGNOOSI. ”

Rauavaegusaneemia

Väsimus

Liigesevalud

Osteoporoos

Maksa või kilpnäärme
probleemid

Depressioon / ärevus

Viljakuse / menstruatsioon
probleemid

Sügelevad villid
küünarnakkidel/põlvedel

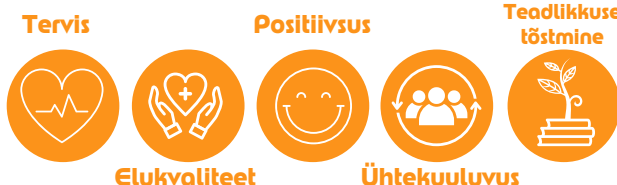
Valusad haavandid
suus

SEEGA TSÖLIAAKIA SÜMPTOMEID PEAVAD OSKAMA MÄRGATA KÕIK MEDITSIINITÖÖTAJAD (SH HAMBAARSTID, NEUROLOOGID, ENDOKRINOLOOGID JN) NING VÕIMALIKU KAHTLUSE KORRAL SUUNAMA PATSIENDI EDASISTELE UURINGUTELE. PEREARSTID VAJAVAD KORREKTSET RAVIJUHENDIT TSÖLIAAKIA DIAGNOOSIMISEKS.

Probleemid
hammastega

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

Elukvaliteet

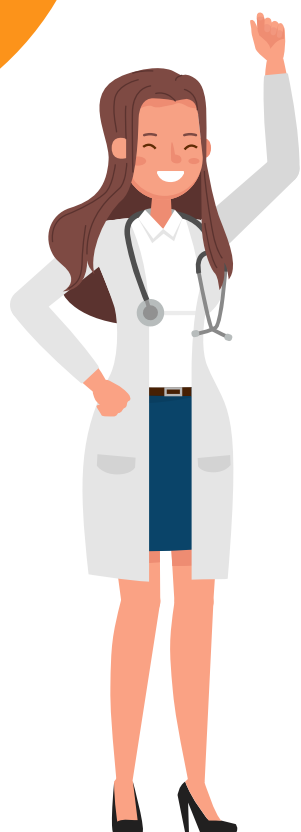
Ühtekuuluvus

Diagnoosieelne aeg

“ KIIREMA DIAGNOOSI TAGAB
MEDITSIINITÖÖTAJATE
TEADLIKKUSE KASV TSÖLIAAKIA
SÜMPTOMITEST, MIS VÕIVAD
OLLA VÄGA ERINEVAD JA
INDIVIDUAALSED ”

TSÖLIAAKIA SÜMPTOMEID PEAKSID OSKAMA MÄRGATA KA
KOOLIÕED, SOTSIAALTÖÖTAJAD JA TEISED
SOTSIAALVALDKONNA JA TERVISHOIUTÖÖTAJAD.

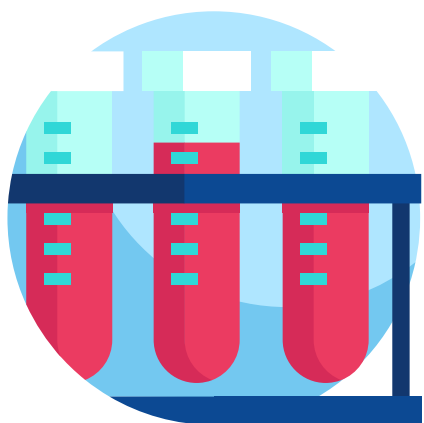
DIAGNOOSIMISE KIIRENDAMINE TOOB
INIMESE ELLU SELGUSE OMA HAIGUSEST
JA RAVIST. Tervis hakkab taastuma ja
vähenevad tervishoiukulud, mis
kuluvad erinevate kaasnevate
haiguste raviks.

Diagnoosimine

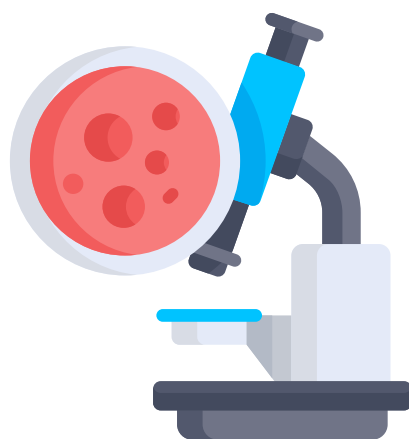
“ TSÖLIAAKIA KAHTLUSE KORRAL TULEB ESMALT PÖÖRDUDA PEREARSTI KONSULTATSIOONILE, KES TSÖLIAAKIALE VIITAVATE VEREANALÜÜSI TULEMUSTE KORRAL SUUNAB PATSIENDI GASTROENTEROLOOGI KONSULTATSIOONILE/LISAUURINGUTELE. ”

VEREPROOV

+

BIOPSIA

“ DIAGNOOSI KINNITAMISEKS ON VAJALIK PEENSOOLE BIOPSIA TEGEMINE, ENNE TSÖLIAAKIA LÕPLIKKU DIAGNOOSIMIST EI TOHI PIDADA GLUTEENIVABA DIEETI. ”

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

Ravi

“ TSÖLIAAKIAHAIGE AINUS RAVI ON RANGE ELUAEGNE GLUTEENIVABA DIEET ST KEELATUD ON NISU, RUKIS JA ODER NING TEISED RISTSAASTUNUD TERAVILJAD JA TOIDUD. ”

NISU

RUKKIS

ODER

LISAKS TEISED RISTSAASTUNUD TERAVILJAD

“ PIIMA EI OLE SOOVITATAV JUUA KUUE KUU KUNI AASTA JOOKSUL PEALE GLUTEENIVABA DIEEDI ALUSTAMIST. ”

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

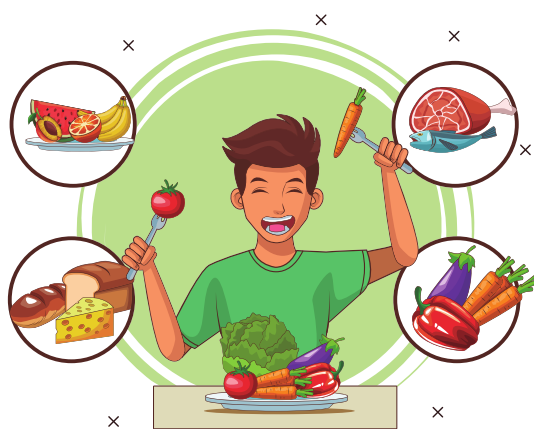

Elukvaliteet

Ühtekuuluvus

Nõustamine ja toetamine

PÄRAST TSÖLIAAKIA DIAGNOOSI SAAMIST ON VÄGA OLULINE, ET TSÖLIAATIK SAAKS IGAKÜLGSET NÕUSTAMIST. PALJUDE EUROOPA RIIKIDE MEDITSIINISÜSTEEMIDES ON ETTENÄHTUD KA TSÖLIAAKIAHAIGETELE TOITUMISTERAPEUDIPOOLSED NÕUSTAMISED.

EESTIS NÕUSTAVAD TSÖLIAAKIAHAIGED DIAGNOOSI JÄRGSOLT ENAMASTI GASTROENTEROLOOG VÕI PEREÕDE, KUID NENDEL NAPIB AEGA NING NAD EI OLE SAANUD SPETSIAALSelt TOITUMISNÕUSTAMISEGA SEOTUD VÄLJAÕPET. TSÖLIAAKIAHAIGED VÕIVAD KÜLL PÕÖRDUDA TOITUMISTERAPEUTIDE POOLE, KUID NENDE VISIITIDE EEST TULEB ISE MAKSTA NING SAGELI NAPIB KA INFOT NENDE TAUSTA KOHTA.

Nõustamine ja toetamine

EESTI TSÖLIAAKIA SELTS ON PATSIENDIORGANISATSIOON, MIS PAKUB TUGE NII TSÖLIAATIKUTELE KUI NENDE LÄHEDASTELE.

MEIE SELTSI LIIKMED NÕUSTAVAD KOGEMUSNÕUSTAMISE PÕHIMÕTTEID KASUTADES KÕIKI SOOVIJAJD ERINEVATES MAAKONDADES, SELTSI KABINETIS TALLINNAS KUI KA VIRTUAALSEL TEEL.

www.tsoliaakia.ee

EESTI TSÖLIAAKIA SELTSI KODULEHELT SAAB LUGEDA TEADUSPÕHIST INFOT HAIGUSE JA DIEEDI KOHTA. SEALT SAAB LUGEDA JA ENDALE ALLA LAADIDA ERINEVAID JUHENDMATERJALE. JÄLGIDA TASUB KA SELTSI FACEBOOKI JA INSTAGRAMI. TSÖLIAAKIAHAIGED TOETAVAD ÜKSTEIST KA KINNISES TSÖLIAAKIA FACEBOOKI GRUPIS.

Tsöliaakiahaige jälgimine

“

TSÖLIAAKIAHAIGED PEAVAD
KORD AASTAS KÄIMA
ARSTLIKUS KONTROLLIS.

”

ESIMENE KONTROLL PÄRAST
TSÖLIAAKIA DIAGNOOSIMIST JA
GLUTEENIVABA DIEEDI ALUSTAMIST
PEAB KINDLASTI TOIMUMA
HILJEMALT KUUE KUU PÄRAST. ARST
HINDAB HAIGE VAEVUSTE
TAANDUMIST.

EDASPIDI PEAB IGA TSÖLIAAKIAHAIGE KÄIMA REGULAARSEL
ARSTLIKUL KONTROLLIL KORD AASTAS VÕI VÄHEMALT KORD
KAHE AASTA JOOKSUL.

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

Elukvaliteet

“TSÖLIAATIK PEAB VÄGA
HOOLEGA LUGEMA
KOOSTISAINEID
TOIDUKAUPADE
PAKENDITELT.”

LISAKS TULEB PLANEERIDA KORREKTSET
MENÜÜD, OTSIDA SOBIVAD RETSEPTE JA
JÄLGIDA TASAKAALUSTATUD TOITUMISE
PÕHIMÕTTEID.

KÜLLA MINNES JA VÄLJAS SÖÖMAS KÄIES
TULEB JULGELT GLUTEENIVABA DIEEDIGA
SEOTUD PIIRANGUTEST TEADA ANDA NING
KOOSTÖÖS LEIDMA SOBIVAD TOIDUD.

Elukvaliteet

“

PALJU PROBLEEME ESINEB
LASTE TOITLUSTUSEL
LASTEAEADEDES JA
KOOLOIDES.

”

KEHTIVA SEADUSANDLUSE JÄRGI PEAB
LASTEASUTUSES OLEMA TOITLUSTUS
KORRALDATUD LAPSEVANEMA, TOITLUSTAJA
JA LASTEASUTUSE PIDAJA KOOSTÖÖS.

EESTI TSÖLIAAKIA SELTS ON KAASATUD UUE MÄÄRUSE
EELNÕU TÖÖGRUPPI, MILLE ALUSEL KOHUSTUB
LASTEASUTUS EDASPIDI PAKKUMA KA TERVISLIKUL
PÕHJUSEL TEISITI TOITUVALE LAPSELE SOBIVAT TOITU.

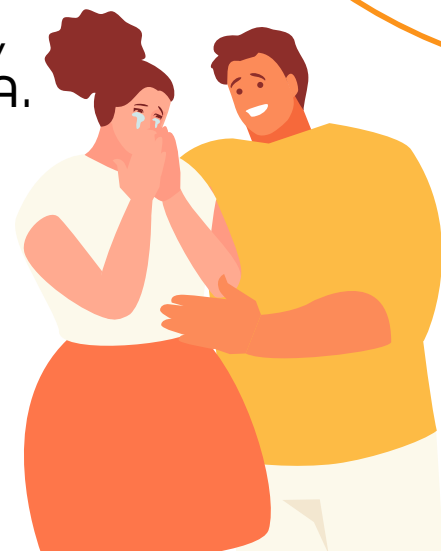
Elukvaliteet

“ LISAKS MÕJUTAB
TSÖLIAAKIA DIAGNOOS
INIMEST SOTSIAALSELT
NING PSÜHHOLOOGILISELT.

”

NII LASTEL KUI KA TÄISKASVANUTEL VÕIB
TEKKIDA PROBLEEME OMA HAIGUSE
SELGITAMISEGA PERELIIKMETELE,
SÕPRADELE NING TÖÖKAASLASTEGA.

TEKKIDA VÕIVAD PROBLEEMID DIEEDIST KINNIPIDAMISEL
NING VAJADUS SPETSIALISTI TOELE.

“
TSÖLIAATIKU TERVIKLIKU
JA PATSIENDIKESKSE
RAVITEEKONNAGA ON
SEOTUD 4 SUUREMAT
VÄLJAKUTSET
”

1 Kiirem diagnoos

2 Riiklikult rahastatud toitumisterapeudi ja vajadusel psühholoogiline nõustamine

3 Tsöliaakiahaige lapsele korrektne gluteenivaba menüü lasteasutuses

4 Tsöliaatikule korrektse gluteenivaba menüü tagamine haiglates

Kasutatud allikad

1

Al-Toma, A., Volta, U., Auricchio, R., Castillejo, G., Sanders, S D., Cellier, C., Mulder, J C., Lundin, E A K. (2019). European Society for the Study of Coeliac Disease (ESsCD) guideline for coeliac disease and other gluten-related disorders. *United European Gastroenterology Journal* 2019, Vol. 7(5) 583–613.
https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6545713/pdf/10.1177_2050640619844125.pdf

2

Ciacci, C., Ciclitira, P., Hadjivassiliou, M., Kaukinen, K., Ludvigsson F J., McGough, N. Sanders, S D., Woodward, J., Leonard, N J., Gillian L Swift L G. (2014). The gluten-free diet and its current application in coeliac disease and dermatitis herpetiformis. *United European Gastroenterology Journal* 2015, Vol. 3(2) 121–135.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2050640614559263>

3

Eesti Haigekassa. (12.04.2021). Insuldi juhtprojekt.
<https://www.haigekassa.ee/insuldi-juhtprojekt>

4

Grode, B L., Agerholm, E I., Humaidan, P., Parkner, T., Bech, H B., Ramlau-Hansen, H C., Jensen M T. (2018). Unrecognised coeliac disease among men and women undergoing fertility treatment: A screening study. *United European Gastroenterology Journal* 2018, Vol. 6(10) 1477–1484.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2050640618796750>

5

Uibo, O., Mitt, K. (2012). Tsöliaakia ehk gluteenenteropaatia. *Patsiendiinfo*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2050640618796750>

Tervis

Positiivsus

Teadlikkuse
tõstmine

